

ՀԱՉԱԿ

ՀԱՆԴԻՍ ՏԱՄՆՈՐԵԱՅ

Գ. ՏԱՐԻ

ՀԱՅՈՒԹ

1887 ԴԵԿԵMBER 25

ՊԵՏ 7

ՅԻՇԱՏԱՆ ԱՐԴԱՐՈՅ
ՕՐԵՆՈՒԹԵԱՄԱՐ ԽՆԻՑԻ

Ի ՍԳԱԼԻ ՄԱՀ

ՎՄԵՄ · ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ Էֆ · ՍՊԱՐԹԱԼԵԱՆԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵԽԱՆՈՒՆ ԲԱՐԵՐԱՐԻ

« Կատարեալ իւ սակաւում , ելից զժամանակս երկայնս . . .
Դիզք իմաստութեան . . .

1887 Դեկտեմբեր 22 երեքշաբթի օրը Զմիւռնիայէն եկած
հեռագիր մը կայծակի արագութեամբ գուժեց վաեմ .
Սպարթալեան էֆէնտիի յանկարծական և ցաւառիթ մա-

հըն, և համայն Հայութեան սիրտն համակեց ի խոր սուդ և ի թախսիծ :

Վաեմ. Օտեան էֆէնտիի մահուանէն յետոյ այս երկրորդ անդարմաննելի կորուստն է զոր Հայ աղդը կընէ իւր ամենէն մեծարելի և ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵԲԱՐԻ տիազոսին իրաւամբ արժանացեալ Զմիւռնաքնակ մեծանուն աղդայնոյն տարաժամ մահուամբ : Կորուստ անդարմաննելի արդարեւ, երբ յիշուի թէ հոգելոյս հանգուցելոյն անձնաւարութիւնը վերջին երկոտասան ամաց մէջ երջանկայիշատակ ԳԱԶՈԶ Ամիրայի մարմացումն հանդիսացած էր, և ողորմասիրութեան ու աղդասիրութեան նախանձելի ասպարէզին մէջ ճշմարիտ հետեւող մը՝ մեծանուն Ամիրային մեծագործութեանց :

Դարեր պէտք են այսպիսի անձնաւորութիւններ յարուցանելու համար, որք աշխարհային փարթամութեանց հետ գիտնան միացնել և սրտի փարթամութիւնն, և յետ մահու իրենց աղդայնոց սրտին մէջ յաւէ՛տ ապրելու հընարը գտնել :

Այսպիսի անձնաւորութիւններ էին երկոքին ողբացեալ հարազատք, Թագւոր և Յովհաննէս էֆէնտիք Սպարթալեան, որոց առաջնոյն վշտալի մահը գէթ մխիթարութիւն մը թողած էր աղդին իւր հարազատ եղբայրն. բայց ահա այս վերջնոյն մահուամբ հետաւոր ու մօտաւոր բոլոր աղդայինք անմխիթար ցաւոց մէջ կ'ընկղմին :

Սպարթալեան Յովհաննէս էֆէնտի և իւր ողբացեալ հարազատն իրենց փութաջան աշխատասիրութեան և սըրամատութեան շնորհիւ յաղքատութենէ ի փարթամութիւն բարձրացած, ի փորձոյ գիտէին աղքատութեան չարիքն և տգիտութեան աղէտն, ուստի աղքատին ապաւէն մը, — հիւանդանոց մը, — և աղդային մանկտւոյն լուսաւորութեան վառաւաններ ընծայեցին :

Մեք չպիտի թուենք աստ այն մեծ ու փոքր նուի րատուութիւններն զորս աննախանձ և քրիստոնէական հեղութեամբ կը շռայլէին անխտիր ամեն ազգի ազքատաց և բարեգործական հաստատութեանց, երբ առիթը կը ներկայանար, չպիտի թուենք հանրութեան օգտին համար ըրած նիւթական զսհողութիւններն և արկածելոց ի նպաստ կազմաւորեալ հանգանակութեանց մէջ իրենց ուշագրաւ մասնակցութիւնն, չպիտի թուենք Ս. Երուսաղէմայ պարտուց բարձման և Ս. Փրկչեան Աղքային հիւանդանոցին վերաշինութեան համար ըրած ինքնայորդոր առ աջարկներն և այն ծանօթ ու անծանօթ բարեգործութիւններն, որք գոգցես այսպիսի երկնազդեցիկ հոգիներու բերկր ուժիւնը կը կազմէին, զի Զմիւռնիոյ մէջ կանգուն յաւերժական յիշատակարաններն ըստ ինքեան բաւակա՞ն են անմոհացնելու նոցա յիշատակն դարսուց ի դարս :

Շատ շուշ կը կուեցաւ Աղքն այսպիսի վեհանձն Բարերարներէ, որոց տարաժամ մահն զգալի պարապ մը կը թողու աղքային բարերարի իրաւամբ արժանացող աղքայնոց արդէն ցանցառ շարքին մէջ .

Շատ շուշ զրկուեցան հիւանդք, աղքատք, որբք և անկեալք՝ այսպիսի աննախանձ բարերարներու պաշտպանութենէն, և աղէտն աւելի անդարմաննելի պիտի լինէր եթէ չլինէին Վսեմ. հանգուցելոյն հարազատին ազնիւ զաւակունքն, որք անշուշտ որդիական մեծ առաքինութիւն մը պիտի համարին իրենց ողբացեալ հօր և հօրեղոր օրինակելի շաւզին հետեւիլ, և անոնց մարմնացումը լինել. Այս յոյսն այնքան աւելի կը քաջալերէ զմեզ, որքան գիտենք թէ սրտի ու մտաց ազնիւ դաստիարակութեամբ մը օժտուած են:

Ոչ ևս է մեծ անուն Բարերարն, բայց իւր յիշատակն անջինջ բանդակուած է ամբողջ ազգի մը երախտագէտ

սրտին վրայ, յիշատակ անմոռաց, զոր գարերու ընթացքը
չպիտի կրնայ ջնջել :

Դնա՛, ո՛վ անմահ հոգիդ, Սպարթալեան գերդաստա-
նի թագն ու պսակ, Թու չես մեռած, այլ միշտ կենդա-
նի ես ի սիրոս համայն Հայկազանց, որք երախտագիտու-
թեան արտասաօք կը թանան Ձեր շիրիմն, որ միջնան հո-
ղո օքնութեամբ կը լենայ, զի այս ժակ է քամին Ձեզ
նման առաքինի և մարդասէր անձնաւորութեանց :

Խմբագրութիւնս իւր խորին ցաւակցու թիւնը կը յայտ-
նէ յապարթալեան աղնիւ գերդաստանին բոլոր անդամոց,
հայցելով յերկնից միիթարութիւն :

Պոլոյ Հայ հասարակութիւնը Երեքշաբթի օրէն ի վեր
տիկրութեամբ համակեալ, Երջանկայիշառակ բարերարին
մեծագործութիւնները փրեն խօսակցութեան նիւթ ընտ-
րած է :

ՀՈԳԵՀԱՆԴՍՑԵԱՆ ՊԱՇՏՈՆ

Բատ հրահանդի Աղդ . Պատրիարքարանի, վաղը, (Կիւ-
րակէ) մայրաքաղաքիս Եկեղեցեաց մէջ հոգեհանդստեան
պաշտօն պիտի կատարուի ի հանդիատ հոգւոյ մեծանուն
բարերարին,

ՅԱՐԴԱՎՈՐ

Այս մարդը որ գեղեցիկ մտածմանը մը կը ծնի, արդէն լրացուցած կը լաւ իւր գործեան իշխան է օգտակար ըլլալ:

Բան մը չկայ այնչափ ազնիւ, փափուկ, մեծ և դիւցալնական, որչափ ճշմարիս քրիստոսնէի մը սիրաը ։

Ֆէնէլօն

Սիրան ու իսիդը երջանկութեան ճշմարիտ աթոռներն են։

Նոյն

Առաքինութեան այլենամիծ սքանչելիքները հայրենեաց սիրոյ արդիւնքն են։

Փ. Փ. Խուսօ

Առաքինութիւնը մարդուս ճշմարիտ բարիքն է և նա միայն ճշմարտապէս մեծ և յարգելի կընէ զանի։

Ուղէն

Կեանքն ըստ ինքեան բան մը չէ ։ Ինը արժեքը իւր գործածութենէն կախումն ունի։

Ֆէնէլօն

Քարերար անօւնը՝ մեծամեծ պարագայից մէջ՝ մեծ զգացումներէ ներջնջեալ գեղեցիկ գործերով կ'ստացուի։

Մամ. աը Սալլ

ՔԱԶԱԼԵՐ

Ա.Ռ Ժ Բ Ա Զ Ա Ն Հ Ն Չ Ա Կ

Ամենայն ոք՝ որ մարդ ծնած
Սուրբ տառերով միտքն է սընած,
Մեծ պարտք ունի նուիրական
Քաջալեր տալ մարդոց գրական.
Զի այդոքիկ պաշտօն ունին՝
Բիրտ հոգիներ յար կրթելու,
Յորս պատրաստել մեր խեղճ Ազգին,
Զընտիր անդամն ընծայելու.

ԿԵՐՈՒՆ ԾԱՌԱՅՔ մեր ազգին
ԱՆՃՆԱՆՈՒԷՐՔ թանկագին:

Այսօր ճակատ բաց՝ կրկին պարզերես,
Այդ նուիրական պարտքդ կատարես,
Քո Ե. հատորին թեւակոխելով,
Շատ գժուարութեանց ջանիւք կը յաղթես,
Ազգին սիրական այգպէ՞ս ծառայես.

ԿԵՐՈՒՆ ԾԱՌԱՅՔ մեր ազգին
ԱՆՃՆԱՆՈՒԷՐՔ թանկագին:

Մըտօք անյողդողդ, գործով անվլհատ,
Խըզի խայթերէ դու ևս միշտ ազատ,
Զի ոմանց նման անճնականութիւն,
Դու չես հարսւածեր, այլ միշտ մոլութիւն
Զաղկել ուխտած ես ի ըզդաստութիւն.

ԿԵՐՈՒՆ ԾԱՌԱՅՔ մեր ազգին
ԱՆՃՆԱՆՈՒԷՐՔ թանկագին:

Քանի մեր Աստուած, Արեւ և Լուսին,
Կան ու կը մընան և միշտ պիտ' ապրին,
Թո՛ղ անոյշ ձայնըն ազնիւ Հնչակին
Զարնէ՛ և թնդէ՛ խըլաց ականջին,
Ըղ չարսըն ձաղկել և գովել բարին .
Կեցցեն ծառայք մեր ազգին,
Անձնանուէրք թանկագին :

Ուրեմն

Ես կոչում կընեմ մեր ժողովրդեան,
Տալ քեզ քաջալեր որպէս և արժան .
Կեցցեն ծառայք մեր ազգին,
Անձնանուէրք թանկագին :

ԹԱԹՈՒԼ

Հնչակ . — Մեր չնորհակալութիւնն յայտնելով առ
Մեծ. Թաթուլ է ֆէնտի, Հնչակի ընթերցողաց հետաքրք-
րութիւնը յագեցնելու համար միայն իւր թոյլտուութեամ-
բը պատիւ ունիմք յայտարարել թէ, հանդիսիս մէջ ցարդ-
տեսնուած Թաթուլ սասորագրութեամբ գրութեանց հեղի-
նակն է Մեծ. Մանուէլ է ֆէնտի Կ. Միրախորեան .

Զեկոյց . — Ի նշան Ազգային սգոյ, խմբագրութիւնս
պարտք համարեց իւր այս աւուր թերթին մէջ չի դնել
զաւեշտական մասն :

卷之三